

RIS180246_13-APR-2011

Marjolein de Jong

Gemeente Den Haag

Retouradres: Postbus 12600, 2500 DJ Den Haag

De voorzitter van Commissie Samenleving

Uw brief van

Uw kenmerk

Ons kenmerk

BOW/2011.134 - RIS 180246

Doorkiesnummer

070 - 353 2540

E-mailadres

Aantal bijlagen

Datum

12 april 2011

Onderwerp

Contouren voor de toekomst van cultuureducatie

Geachte heer Dander,

In onze brief van 8 februari jl. (BOW/2011.71 – RIS 178887) hebben wij verslag gedaan van de uitgevoerde onderzoeken naar cultuureducatie in Den Haag. Tevens hebben wij aangekondigd dat wij op korte termijn met u van gedachten willen wisselen over de contouren voor een ‘Deltaplan Cultuureducatie’. Op 14 februari heeft een bijeenkomst met het culturele en onderwijsveld plaatsgevonden en op 17 februari heeft wethouder De Jong een rondetafelgesprek over dit onderwerp gevoerd met direct betrokkenen uit het cultuurveld. De inzichten die wij tijdens deze bijeenkomsten hebben verworven, zijn verwerkt in de hieronder gepresenteerde contouren voor de toekomst van cultuureducatie in Den Haag.

Het college hecht groot belang aan cultuureducatie. Cultuur heeft een positief effect op de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat kinderen dankzij muziekonderwijs beter presteren: zo is er een positief verband tussen muziekles en de score op algemene niveautoetsen. Daarnaast krijgen kinderen die vanaf jonge leeftijd in aanraking komen met cultuur een bredere blik op de wereld die de afgelopen decennia door de globalisering ingewikkelder is geworden.

Uit onderzoek blijkt bovendien dat als mensen op jonge leeftijd kennis hebben gemaakt met cultuur, de kans aanmerkelijk groter is dat zij op latere leeftijd cultureel actief zijn.

In het onderstaande schetsen wij u eerst de achtergrond van deze brief. Daarna formuleren wij zes contouren voor de toekomst van cultuureducatie. Hierbij maken wij een onderscheid tussen cultuureducatie binnen schoolverband en het cursusaanbod voor de vrije tijd. Ten slotte geven wij aan hoe deze contouren hun beslag kunnen krijgen in het gemeentelijke onderwijs- en cultuurbeleid.

Inlichtingen bij

D. Scheenstra

Achtergrond

Het afgelopen decennium is zowel landelijk als lokaal fors geïnvesteerd in cultuureducatie. Het rijk heeft dit gedaan met de 'Regeling versterking cultuureducatie in het primair onderwijs 2008-2011' en de Cultuurkaart voor het voortgezet onderwijs. De gemeente Den Haag heeft geïnvesteerd in cultuureducatie via de structurele subsidiëring van instellingen in het Meerjarenbeleidsplan Kunst & Cultuur en meer projectmatige subsidiëring in twee opeenvolgende Actieplannen Cultuurbereik, de Regeling Cultuurparticipatie en het Actieplan Wijkcultuur. De afgelopen periode is een breed cultuureducatief aanbod ontstaan, een verworvenheid waar de stad Den Haag trots op kan zijn. Scholen hebben vanuit de rijksoverheid meer middelen gekregen voor cultuureducatie en het educatieve aanbod van culturele instellingen is sterk gegroeid. Meer kinderen dan voorheen maken in schoolverband kennis met cultuur.

Hoewel deze ontwikkeling verheugend is, constateren wij dat deze snelle groei van cultuureducatie niet heeft geleid tot een optimale afstemming. Niet altijd komen vraag en aanbod goed bij elkaar. Zo kan de communicatie tussen scholen en culturele instellingen beter. Aan de vraagzijde constateren we dat, hoewel scholen meer mogelijkheden en extra financiële middelen hebben gekregen om visie en beleid op cultuureducatie te verankeren, dit bij veel scholen onvoldoende is gewaarborgd. Andere scholen hebben weliswaar ambities op het gebied van cultuureducatie, maar hebben deze nog niet vertaald in concrete doelstellingen en een onderwijskundige uitwerking in leerlijnen. Een minderheid van scholen heeft deze laatste stap wel gemaakt. Aan de aanbodzijde hebben veel culturele instellingen cultuureducatief aanbod ontwikkeld, maar het is niet altijd duidelijk of dat goed aansluit bij de vraag van de scholen.

De Adviescommissie voor het Meerjarenbeleidsplan Kunst & Cultuur 2009-2012 maakte in haar in 2008 verschenen advies 'Verscholen goed' kritische kanttekeningen bij de wijze waarop cultuureducatie in Den Haag was georganiseerd. De Commissie pleitte voor een actief tweerichtingsverkeer tussen scholen en instellingen. De Commissie was ook kritisch over de plannen van veel culturele instellingen die in de ogen van de Commissie visie en inspiratie ontbeerden. Dit terwijl cultuureducatie tot de reguliere taken van culturele instellingen behoort: "Educatie is voor culturele instellingen als middel om (toekomstig) publiek te bereiken een bestaansvoorwaarde en niet een extraatje dat alleen kan worden uitgevoerd als er apart geld voor beschikbaar wordt gesteld." Kritisch was de Commissie ook over de positie van het Koorenhuis dat volgens de Commissie te zeer fungeerde als een monopolist. Door de serviceverlening van het Koorenhuis kon bovendien een passieve, consumptieve houding van scholen ontstaan.

Vanaf 2009 is het Koorenhuis intensief bezig met de toekomst van de organisatie. Een nieuwe directie heeft een begin gemaakt met de omvorming van deze organisatie. Toch is dit slechts het begin. Zoals wij in onze brief van 8 februari jl. al hebben geconstateerd, kan de markt van cultuureducatie worden verbeterd. De vraag en het aanbod moeten elkaar beter bereiken en het aanbod moet (onderling) beter op elkaar worden afgestemd.

Contouren voor een Deltaplan Cultuureducatie

Omdat wij vinden dat alle Haagse kinderen en jongeren kennis moeten kunnen maken met kunst en cultuur, willen wij ons extra inzetten voor cultuureducatie. Wij staan daarin niet alleen. De artistiek leider van Den Haag Culturele Hoofdstad 2018 stelt cultuureducatie ook centraal in zijn onlangs gepresenteerde visie.

In onze brief van 8 februari hebben wij discussiepunten geschetst die wij besproken hebben tijdens een bijeenkomst op 14 februari met het culturele en onderwijsveld en een rondetafelgesprek op 17 februari met vertegenwoordigers van de belangrijkste instellingen op het gebied van cultuureducatie. De reacties van de betrokken partijen waren over het algemeen positief, zodat wij ons gesterkt voelen om de contouren voor de toekomst van cultuureducatie te schetsen:

1. Iedere jongere in Den Haag maakt tijdens zijn schoolcarrière kennis met cultuur

De gemeente onderschrijft het belang van cultuur voor jongeren. Zoals gezegd heeft cultuureducatie positieve effecten op de cognitieve ontwikkeling van kinderen en draagt cultuur er toe bij dat deze een bredere blik krijgen op de wereld om hen heen. De gemeente neemt haar verantwoordelijkheid voor cultuureducatie binnen het onderwijs en zal deze waar mogelijk ondersteunen.

2. De vraag vanuit het onderwijs centraal

In het verleden was het aanbod van culturele instellingen vaak leidend in de markt voor cultuureducatie. Momenteel zijn er op kleine schaal bewegingen in tegengestelde richting. Voor de toekomst willen wij de vraag van scholen meer centraal stellen. Voorwaarde hierbij is dat scholen een visie hebben op cultuureducatie welke is/wordt vertaald naar concrete leerlijnen en activiteiten. De gemeente wil de scholen in Den Haag ondersteuning bieden bij de ontwikkeling en uitwerking van een dergelijke visie.

3. Naar een betere aansluiting van vraag en aanbod

Wij streven naar een betere aansluiting van vraag en aanbod op het gebied van cultuureducatie. De oprichting van een expertisecentrum dat vraag en aanbod in kaart brengt en aan elkaar koppelt is hierbij een optie. Deze organisatie kan scholen ondersteunen bij de ontwikkeling en uitwerking van hun cultuureducatiebeleid en de culturele instellingen bij de ontwikkeling van cultuureducatief aanbod dat goed aansluit bij de wensen en mogelijkheden van scholen. Een dergelijk expertisecentrum zal in zijn rol als makelaar voor cultuureducatie geen eigen aanbod aanbieden.

4. Cultuureducatie is één van de kerntaken van culturele instellingen

Cultuureducatie is een cruciale taak voor culturele instellingen. In het Beleidskader Kunst & Cultuur 2013-2016 zal duidelijk worden dat culturele instellingen expliciet moeten maken welke visie zij hebben op cultuureducatie en hoe deze aansluit op de overige activiteiten. Zij dienen in hun begroting aan te geven welke middelen zij aanwenden voor cultuureducatie en welke doelen zij hiermee nastreven. In hun jaarverslagen dienen zij verantwoording af te leggen over hun activiteiten op het gebied van cultuureducatie. Als instellingen van mening zijn dat cultuureducatie niet goed past bij hun activiteiten dienen zij dit beargumenteerd aan te geven. Het educatieaanbod van de culturele instellingen zal in de toekomst voldoende afgestemd moeten zijn op de vraag vanuit het onderwijs.

5. Marktwerving in het vrijetijdsaanbod

Wij gaan onderzoeken of meer marktwerving in het vrijetijdsaanbod op het gebied van cultuureducatie mogelijk is. Het is onze stellige indruk dat de particuliere markt voor cursussen op het gebied van toneel, dans, muziek, literatuur en beeldende kunst goed functioneert. De rol van de overheid zou beperkter kunnen zijn dan nu het geval is, zeker als het gaat om de instandhouding van een gesubsidieerd cursusaanbod voor volwassenen. Bij het vrijetijdsaanbod voor kinderen is het denkbaar dat een cursusaanbod verdieping biedt op de cultuureducatie binnen het onderwijs. De rol van de overheid kan bij de ontwikkeling en instandhouding van dit aanbod derhalve groter zijn.

6. Efficiënter gebruik van middelen

Hoewel het gebruik van het woord ‘deltaplan’ wellicht anders doet vermoeden, is het niet onze bedoeling om meer geld te investeren in cultuureducatie. Het is wél onze bedoeling om het geld dat wij nu investeren anders aan te wenden, opdat meer Haagse kinderen tijdens hun schoolloopbaan deelnemen aan interessante en leerzame cultuureducatieve activiteiten en op die manier een betere algemene ontwikkeling doormaken.

Verdere uitwerking

Hierboven zijn de contouren voor cultuureducatie in de toekomst geschetst zoals ons dat nu voor ogen staat. Uiteraard behoeft deze schets een nadere uitwerking op tal van (praktische) punten. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om zaken als:

1. De doelstelling, missie en het takenpakket van een toekomstig expertisecentrum. Wij geven daarbij in overweging dat een gedeconcentreerde werkwijze – zoals deze de facto is geïntroduceerd met de plaatsing van de combinatiefunctionarissen bij Theater Pierrot en Theater Dakota – in de praktijk effectief is gebleken.
2. De reikwijdte van een toekomstig expertisecentrum. Voor een goed overzicht en een optimale serviceverlening aan de scholen lijkt een integrale aanpak wenselijk. Op dit ogenblik wordt het educatieaanbod voor de podiumkunsten enerzijds en het erfgoed en de beeldende kunst anderzijds bemiddeld door twee verschillende organisaties. Het is de vraag of dit efficiënt c.q. wenselijk is. Het is voor de toekomst van belang dat geleerd wordt van ervaringen en ‘good practices’ niet verloren gaan.
3. De vraag is of de overheid de actieve muziekbeoefening door kinderen in het bijzonder moet stimuleren. Het muziekonderwijs in Nederland is in vergelijking met het buitenland snel afgebroken, waardoor Nederland de laatste decennia minder muzikaal toptalent voortbrengt. Moet de gemeente Den Haag hier middelen voor beschikbaar stellen en kan dit eventueel gebeuren via de Brede Buurtscholen?
4. De rol van de overheid als het gaat om cultuureducatie buiten het onderwijs. Heeft de overheid bijvoorbeeld een rol als het gaat om de toegankelijkheid van het vrijetijdsaanbod voor de lagere inkomens?
5. De organisatorische gevolgen in het geval van een structuurverandering en de eventuele kosten die hiermee gemoeid zijn.

Een Werkgroep Cultuureducatie zal zich – vanuit het perspectief van het onderwijsveld en dat van de culturele sector – buigen over de vraag hoe het bestel van cultuureducatie in schoolverband in de toekomst moet worden ingericht in deze stad. Deze werkgroep bestaat uit een vertegenwoordiger uit het primair onderwijs, één uit het voortgezet onderwijs, één van het Haags Centrum voor Onderwijsadvies (HCO), één vanuit de Haagse musea, één vanuit de Haagse culturele podia en één vertegenwoordiger van het Koorenhuis. De werkgroep zal zich buigen over de hierboven genoemde contouren 1 tot en met 4, alsmede de punten 1 tot en met 3 van de uitwerkingsvraagstukken. De werkgroep zal in de aanloop naar het nieuwe Meerjarenbeleidsplan Kunst & Cultuur 2013-2016 een advies uitbrengen aan het college. Dit advies zal met een reactie van het college worden verwerkt in het Beleidskader Kunst en Cultuur 2013-2016. Hetzelfde geldt voor de contouren 5 en 6, alsmede de punten 4 en 5 van de uitwerkingsvraagstukken. Het beleidskader – dat in september 2011 door uw raad zal worden vastgesteld – zal dienen als leidraad voor de Adviescommissie voor het Meerjarenbeleidsplan Kunst & Cultuur 2013-2016.

Wij willen dit onderwerp graag met uw commissie bespreken. De inhoudelijke bijdragen van uw commissie kunnen dan worden meegenomen in de verdere uitwerking. Graag horen wij wanneer uw commissie de bespreking van de contouren voor de toekomst van cultuureducatie wil agenderen.

Met vriendelijke groet,
de wethouder Cultuur, Binnenstad
en Internationaal

Marjolein de Jong

de wethouder Onderwijs en Dienst-
verlening

Ingrid van Engelshoven